

Moderne tijd

Gebruik bron 7.

Stel: je besluit dat deze bron bruikbaar is voor een onderzoek naar de politieke voorkeur van een deel van het Franse volk in 1814.

- 3p **13** Onderbouw dit besluit door:
- te verklaren dat je door de aard van de bron ervan uitgaat dat Lady Burghersh een betrouwbare beschrijving geeft, en
 - met een verwijzing naar de bron aan te tonen van welk uitgangspunt van het Congres van Wenen het publiek al uitgaat volgens Lady Burghersh.

Gebruik bron 7 nog een keer.

Stel: bij de presentatie van je onderzoek over de politieke voorkeur van een deel van het Franse volk in 1814 (zie vraag 13) geeft een historicus kritiek op je gebruik van de brief van Lady Burghersh.

- 2p **14** Beredeneer waardoor de historicus de informatie in de brief als minder betrouwbaar **en** als niet representatief beschouwt.

Een geschiedenis:

In 1844 maakte George Williams zich zorgen over de grote groep jonge mannen die van het Britse platteland naar de steden trok. Hij richtte de *Young Men's Christian Association* (YMCA) op, waar jonge mannen in de avonden konden sporten of aan Bijbelstudie konden doen.

- 3p **15** Licht deze geschiedenis toe door:
- een historische verklaring te geven voor de grote toestroom van jonge mannen naar de steden in die tijd, en
 - uit te leggen op welke wijze de activiteiten van de YMCA bijdroegen aan het burgerlijk gezinsideaal.

Gebruik bron 8.

Je besluit deze beschrijving te gebruiken voor een onderzoek naar Chinese normen en waarden in de negentiende eeuw.

- 3p **16** Ondersteun je besluit door aan te geven:
- met een verwijzing naar de bron welke Chinese culturele norm je aan de beschrijving kunt ontleen, en
 - vanuit de Chinese cultuur te verklaren dat het aannemelijk is dat Keying aan de keizer een betrouwbare beschrijving geeft.

Gebruik bron 9.

De nationalistische partij brengt deze poster uit na een koerswijziging in 1927.

- 3p **17** Verklaar het uitgeven van deze poster door:
- zonder bron aan te geven welke politieke koerswijziging de nationalistische partij in 1927 bewerkstelligt, en
 - uit te leggen welke boodschap de poster weergeeft over de nationalistische partij, waarbij je je antwoord ondersteunt met een verwijzing naar de bron.

In 1931 stichtten de Japanners in de Chinese provincie Mantsjoerije de staat Mantsjoekwo. Ze stelden Puyi als keizer van Mantsjoekwo aan.

- 2p **18** Leg uit welk politiek doel de Japanners met deze aanstelling van Puyi wilden bereiken.

Twee gegevens over De Beetse, een kamp in Groningen:

- 1 De Beetse werd in 1935 gebouwd als werkverschaffingskamp om de woeste gronden in de omgeving te ontginnen.
- 2 In 1944 werden in De Beetse enkele honderden Nederlandse mannen gehuisvest die verplicht werden bij boeren de oogst binnen te halen.

- 2p **19** Noem voor elk gegeven een verschillend kenmerkend aspect van de eerste helft van de twintigste eeuw dat je hiermee kunt illustreren.
Let op: je mag een kenmerkend aspect maar één keer gebruiken.

Gebruik bron 10.

De brief van Elly Herschel is een voorbeeld van brieven die gevangenen in Sobibor verplicht moeten sturen naar familieleden.

- 2p **20** Leg met een verwijzing naar de brief uit, wat de Duitse bezetter hiermee wil bereiken.

Gebruik bron 11.

Twee conclusies:

- 1 De Sovjet-Unie en de westerse geallieerden hebben een verschil van opvatting over het beleid in het naoorlogs Duitsland.
- 2 Het Marshallplan wordt ingezet om de Trumandoctrine te ondersteunen.

- 4p **21** Ondersteun beide conclusies, telkens met een andere verwijzing naar de bron.

Gebruik bron 12.

Stel: je doet onderzoek naar de opstand in 1953. Je twijfelt over het gebruik van dit rapport als bron.

- 3p **22** Licht dit toe door:
- aan te geven welke politieke continuïteit de regering van de DDR met dit rapport wil suggereren, en
 - uit te leggen waardoor je de informatie in het rapport als minder betrouwbaar beschouwt voor je onderzoek.

Gebruik bron 13.

Er bestaat onder jongeren in de Bondsrepubliek in de jaren 1960 sympathie voor de ideeën van Meinhof.

2p **23** Leg deze sympathie uit.

Drie besluiten die Mao bekendmaakte in augustus 1966:

- 1 Rode Gardisten mochten vrij reizen met het openbaar vervoer.
- 2 Scholen en universiteiten werden gesloten.
- 3 Mao ging openbare audiënties houden voor zoveel mogelijk Rode Gardisten.

Met deze besluiten wilde Mao de Culturele Revolutie tot een succes maken.

3p **24** Geef per besluit telkens een verschillende reden waardoor dit besluit de Culturele Revolutie ondersteunde.

Twee gegevens:

- 1 In augustus 1970 tekende Brandt namens de BRD het 'Verdrag van Moskou' met de Sovjet-Unie. De landen beloofden hierin zich in te zetten voor de detente.
- 2 In december 1970 tekende Brandt namens de BRD het 'Verdrag van Warschau' met Polen. Hierin werd de grens erkend tussen Duitsland en Polen zoals die na de Tweede Wereldoorlog was vastgelegd.

Brandt zei dat hij het Verdrag van Warschau nooit had kunnen sluiten als hij niet eerst het Verdrag van Moskou had getekend.

2p **25** Leg de redenering van Brandt uit.

In 1979 verspreidde de Chinese mensenrechtenbeweging in de buurt van de Amerikaanse ambassade in Peking posters, waarin de Amerikaanse president gevraagd werd om aandacht te schenken aan de mensenrechten in China.

Deng Xiaoping besloot deze posters te laten weghalen.

2p **26** Geef een buitenlands politieke reden **en** een binnenlands politieke reden voor het besluit van Deng Xiaoping.

Gebruik bron 14.

Met deze foto kan je een sociaal-culturele verandering uit de tweede helft van de twintigste eeuw illustreren.

2p **27** Leg uit welke verandering dit is.

Moderne tijd

bron 7

De Britse Lady Burghersh schrijft in 1814 in een brief aan haar moeder over een theaterbezoek in Dijon:

Ze voerden *Richard Leeuwenhart*¹⁾ uit en elk gedeelte dat in de verste verte van toepassing was op de huidige situatie werd door het publiek opgepakt en ze schreeuwden *Leve Koning Lodewijk XVIII! Leve de Bourbons*²⁾! (...) Tussen de actes ging het gordijn omhoog om een plakkaat te onthullen met *Leve de bondgenoten*³⁾! onder een fleur-de-lys⁴⁾ en één van de acteurs kwam op en zong een onvergetelijke vertolking van het prachtige romantische lied *O Richard, o mijn koning*. Ik kan je het effect gewoonweg niet beschrijven van het begin van *O Lodewijk, o mijn koning* of het luidruchtige enthousiasme waarmee het werd ontvangen, iedereen stond op en wuifde met witte zakdoeken. Het ging door met *O Lodewijk, o mijn koning. Het hele universum deelt mijn interesse in u*.

noot 1 opera over de Engelse koning Richard

noot 2 familienaam van het Franse koningshuis

noot 3 de landen die in een coalitie vechten tegen Napoleon, waaronder Groot-Brittannië, Rusland en Pruisen

noot 4 de Franse lelie, de bloem in het familiewapen van de Bourbons

bron 8

De Chinese diplomaat Keying onderhandelt met Westerse landen over verdragen. Hij schrijft in 1844 aan de keizer:

Als ze¹⁾ een geëerde gast ontvangen dan zal de echtgenote zeker naar buiten komen om hem te ontmoeten. Zowel de Amerikaan Parker als de Fransman Legrené²⁾ brachten hun vrouw mee, en op gelegenheden waarbij uw dienaar [Keying] naar de pakhuizen van de barbaren¹⁾ ging om met hen te spreken kwamen deze vrouwen naar buiten rennen om hem te begroeten. Uw dienaar was hierdoor verward en voelde zich niet op zijn gemak, terwijl zij zich juist diep vereerd voelden en opgetogen waren.

noot 1 Keying bedoelt Westerse mannen.

noot 2 Deze mannen zijn betrokken bij diplomatieke onderhandelingen met China.

bron 9

Poster van de Chinese nationalistische partij uit 1928:

Toelichting:

De zittende persoon is de in 1925 overleden Sun Yat-sen.

Op de stenen staat van links naar rechts: 'sociaal welzijn', 'recht op bestuur' en 'nationalisme'.

De figuren onderin stellen van links naar rechts voor: communisten, warlords (plaatselijke militaire machthebbers), imperialisten.

bron 10

Op 23 mei 1943 schrijft de negentienjarige Elly Herschel vanuit vernietigingskamp Sobibor (in het door Duitsland bezette Polen) aan haar ouders in doorgangskamp Westerbork (Nederland):

Lieve ouders, Ik ben hier in een werkkamp, en werk in de wasserij. Met mij gaat alles goed. Het eten is hier goed. Er zijn hier Nederlanders, Fransen, Polen en Russen. Ik heb ook veel vrienden. Lieve ouders, schrijf snel terug, groeten en kussen, jullie dochter Elly L. Herschel. Groeten aan alle vrienden.

bron 11

In 1950 wordt in bioscopen in de BRD de film *City out of Darkness* (Stad verlost uit de duisternis) getoond. De film wordt gefinancierd vanuit het Marshallplan. Gesproken tekst bij de film is:

Berlijn heeft weer licht, stabiel en betrouwbaar, na jaren waarin duisternis het dagelijks leven van de stad kenmerkte. Maar Berlijn herinnert zich de maanden na de oorlog, voordat de lichten weer aangingen, en de jaren erna toen de elektriciteit uit de Sovjetzone kwam en elk moment afgesloten kon worden. (...) Een tijd lang functioneerde Berlijn niet als een stad, maar als een bewoonde ruïne. De grote energiecentrale, die Berlijn vroeger van stroom voorzag, was verdwenen. Gedemonteerd door het Rode Leger¹⁾. Ze demonteerden de turbines, dynamo's, generatoren en transformatoren en brachten die naar Rusland en de communistische satellietstaten. (...) Maar nu hoeft het vrije Berlijn niet meer bang te zijn voor stroomafsluiting door de Sovjets. De Energiecentrale West genereert genoeg stroom voor alle huishoudens en industrie. De tijd van ontberingen en onzekerheid is nu voorbij. Er is weer licht in het vrije Berlijn.

noot 1 het leger van de Sovjet-Unie

bron 12

Uit een rapport geschreven in opdracht van de regering van de DDR over de opstand in 1953:

Om ontspanning in de internationale verhoudingen tegen te gaan, en om van Berlijn en de DDR het beginpunt van oorlog in Europa te maken, hebben vijandige troepen, met directe steun en onder leiding van Amerikaanse instanties en vijanden van het volk, en [onder leiding van] de oorlogsstokers in Bonn¹⁾, in de periode van 16 juni tot 22 juni 1953 een poging gedaan om een fascistische staatsgreep in de DDR te organiseren. Naast de langdurige pogingen van hun instanties en contacten in de DDR en hun dagelijkse propaganda-aanvallen via radio, pamfletten en gedrukte publicaties, enz., hebben deze vijandelijke krachten hun ondermijnende activiteiten na de dood van Stalin vergroot.

noot 1 Bonn is de hoofdstad van de BRD in die tijd.

bron 13

In 1964 schreef Ulrike Meinhof:

De bevolking van de Bondsrepubliek laat hun eigen leven en hun geschiedenis voorbijgaan, zonder dat ze goed op de hoogte zijn. Ze zijn verblind, gedesoriënteerd, niet in staat te kiezen tussen wasmiddelen als Pril of Sunil. Ze weten alles van babyvoeding en huishoudelijke apparaten maar niets van niet-aanvalsverdragen en kernwapenvrije zones.

bron 14

In 1974 werd het Nederlands elftal tweede op het wereldkampioenschap voetbal. Enkele dagen later ontving minister-president Joop den Uyl het elftal, waarbij deze foto werd gemaakt:

Toelichting:

Van links naar rechts zijn te zien keeper Piet Schrijvers, minister-president Joop den Uyl, Wil Hulsbosch (de echtgenote van bondscoach Rinus Michels) en bondscoach Rinus Michels.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift.